

Departamento di
Enseñansa Aruba

Landsexamen

PAPIAMENTO TAAL EN CULTUUR HAVO

VAKINFORMATIE LANDSEXAMEN 2027

Departamento di Enseñansa Aruba
Stadionweg 37
Tel: 5283400
Email: examen@ea.aw
Website: www.ea.aw

Departamento di
Enseñansa Aruba

Landsexamen

De vakinformatie wordt samengesteld door Departamento di Enseñansa Aruba en vastgesteld door de minister.

Inhoud

1. INLEIDENDE OPMERKINGEN	4
2. EXAMENPROGRAMMA	4
3. CENTRAAL EXAMEN	5
4. COMMISSIE-EXAMENS	5
5. BEREKENING EINDCIJFER	6
BIJLAGE 1 EXAMENSTOF	7
BIJLAGE 2 SCHRIJFVAARDIGHEID	9
BIJLAGE 3 LITERATUURLIJST	10
BIJLAGE 4 PRESENTATIE/GESPREK	11

1. Inleidende opmerkingen

Het landsexamen Papiamentu havo bestaat uit een centraal schriftelijk examen en commissie-examens. Beide onderdelen zijn verplicht. Voor het vak Papiamentu havo zijn er drie (3) commissie-examens: twee (2) schriftelijke en één (1) mondeling examen. In het examenprogramma staat onder andere vermeld welke examenstof centraal wordt getoetst en welke delen via de commissie-examens aan bod komen.

2. Examenprogramma

In [Bijlage 1](#) staat een beschrijving van de examenstof.

In de onderstaande tabel geeft een 'ja' aan in welk(e) examen(s) de vaardigheden en kennis getoetst worden.

Tabel 1 verdeling van de vaardigheden en kennis over de verschillende examens

Domein	Centraal examen	DEEL 1 Schriftelijke commissie- examen	DEEL 2 Schriftelijke commissie- examen	Mondelinge commissie- examen
A Leesvaardigheid	ja	nee	nee	nee
B Kijk-en luistervaardigheid	nee	nee	nee	ja
C Gespreks- en spreekvaardigheid	nee	ja	nee	ja
D Schrijfvaardigheid	ja	ja	nee	nee
E Argumentatieve vaardigheden	ja	ja	nee	nee
F Literatuur	nee	nee	ja	nee
G Taalbeschouwing	nee	nee	ja	ja

3. Centraal examen

Het centraal examen toetst leesvaardigheid (zie [Bijlage 1](#)). Je krijgt teksten te lezen waarover je vragen moet beantwoorden. Er zijn meerkeuzevragen en open vragen. Beantwoord een open vraag altijd in het Papiamentu.

In de onderstaande tabel staat een overzicht van de aard, de duur, de toegestane hulpmiddelen en de weging van het centraal examen.

Tabel 2 voorschriften voor het centraal examen:

Opdracht	Tijdsduur	Toegestane hulpmiddelen	Weging
Lezen van teksten en beantwoorden van vragen	150 minuten	Staat in de rooster van het centraal examen	1

4. Commissie-examens

De volledige examenstof wordt verdeeld over twee (2) schriftelijke commissie-examens (zie [Bijlage 2](#) en [Bijlage 3](#)) en één (1) mondeling commissie-examen (zie [Bijlage 4](#)), zoals aangegeven in het examenprogramma. In [Bijlage 1](#) staat een beschrijving van de examenstof.

In de onderstaande tabel staat een overzicht van de aard, de duur, de toegestane hulpmiddelen en de weging van de commissie-examens.

Tabel 3 voorschriften voor de commissie-examens

Commissie-examens	Opdracht	Tijdsduur	Herkansing mogelijk	Deelcijfer	Weging
DEEL 1 Schriftelijke commissie-examen	Schrijven van een beschouwing of betoog	120 minuten	ja	a	0.3
DEEL 2 Schriftelijke commissie-examen	Schriftelijk beantwoorden van vragen over de gelezen werken en poezieanalyse	120 minuten	nee	b	0.4
Mondelinge commissie-examen	Presentatie en gesprek naar aanleiding van een artikel	Vorbereiding/opruiming: 3-5 minuten Presentatie : 5-8 minuten <u>Gesprek</u> : 3-5 minuten Totaal : 15 minuten	nee	c	0.3

5. Berekening eindcijfer

Het eindcijfer is het gemiddelde van het cijfer voor het centraal examen en het cijfer voor het commissie-examen.

Het cijfer voor het commissie-examen wordt berekend door elk van de deelcijfers te vermenigvuldigen met de bijbehorende wegingsfactor, de resultaten bij elkaar op te tellen en de uitkomst vervolgens af te ronden op 1 decimaal.

Eindcijfer=

(cijfer centraal examen + cijfer commissie-examen) gedeeld door 2, afgerond op een heel getal.

Bijlage 1 Examenstof

A LEESVAARDIGHEID

Bij het lezen van een tekst in het Papiamentu kun je:

- aangeven wat voor een tekst het is;
- relevante informatie opzoeken;
- de belangrijkste informatie eruit halen;
- aangeven hoe de tekst is opgebouwd;
- verbanden tussen teksten of tekstdelen aangeven en conclusies trekken;
- details begrijpen;
- kennis van land en samenleving gebruiken om teksten te begrijpen;
- strategieën gebruiken om een onbekende formulering te begrijpen;
- standpunten en argumenten herkennen;
- soorten argumenten onderscheiden;
- de bedoeling, de opvatting of het gevoel van de auteur begrijpen.

B LUISTER- EN KIJKVAARDIGHEID

Tijdens een gesprek in het Papiamentu kun je:

- vragen begrijpen die gesteld worden;
- informatie begrijpen die gegeven wordt;
- strategieën toepassen om je gesprekspartner (beter) te begrijpen;
- conclusies trekken met betrekking tot bedoelingen, opvattingen en gevoelens van je gesprekspartner;
- anticiperen op het meest waarschijnlijke vervolg van het gesprek;
- strategieën gebruiken om een onbekende formulering te begrijpen;
- de woorden van je gesprekspartner gebruiken in jouw reacties;
- kennis van land en samenleving gebruiken om je gesprekspartner te begrijpen.

C GESPREKSVAARDIGHEID

Tijdens een gesprek in het Papiamentu kun je:

- adequaat reageren;
- informatie vragen en geven;
- je mening en gevoelens uiten, en argumenten formuleren;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- strategieën toepassen om het gesprek gaande te houden;
- je taalgebruik, toon en houding aanpassen aan je gesprekspartner en het doel van de communicatie;
- strategieën gebruiken om een formulering te vinden voor woorden of uitdrukkingen die je niet kent.

C SPREEKVAARDIGHEID (presentatie)

Je kunt mondeling in het Papiamentu:

- informatie die je verzameld hebt, presenteren en daarbij rekening houden met doel en publiek;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- standpunten en argumenten verwoorden.

D SCHRIJFVAARDIGHEID

Je kunt schriftelijk in het Papiamentu:

- adequaat communiceren met andere doeltaalgebruikers;
- informatie vragen en geven;
- je mening en gevoelens uiten en vragen naar die van anderen;
- zaken, personen en situaties beschrijven;
- standpunten en argumenten formuleren;
- informatie gebruiken uit gegeven bronnen;
- adequaat informatie uit een woordenboek gebruiken.
- Klk

E ARGUMENTATIEVE VAARDIGHEDEN

Je kunt:

- een mondeling of schriftelijk betoog beoordelen.
 - beoordelen op basis van voorgeschreven criteria
 - redeneren
 - ondersteunen
 - controleren
- een mondeling of schriftelijk betoog analyseren.
 - analyse van tekst (grootte 900-1200 woorden)
 - argumenteren
 - identificeren
 - redeneren
- een correct en overtuigend monoloog of betoog presenteren.
 - materiaal verzamelen
 - ordenen
 - structureren

F LITERATUUR

Je kunt:

- verschillende soorten fictiewerken herkennen
- het denken en handelen van personages in het fictiewerk beschrijven
- de in het fictiewerk beschreven situatie onder woorden brengen.
- de relatie tussen het fictiewerk en de werkelijkheid toelichten
- een persoonlijke reactie geven op een fictiewerk en deze toelichten met voorbeelden uit het werk.
- kenmerken van fictie in een fictiewerk herkennen met betrekking tot tijd, ruimte, opbouw en thema.
- relevante achtergrondinformatie verzamelen en selecteren.

G TAALBESCHOUWING

Je kunt:

- de relatie taal en cultuur uiteenzetten en presenteren.
- de contemporaine invloed van andere talen en van het taalgebruik op Papiamentu analyseren.
- (voor)oordelen over taalgebruik (specifiek Papiamentu) analyseren.
- aangeven, dat er veel talen zijn naast de eigen taal en verschillende soorten gebruik van taal.
- de ontwikkeling van en de varianten op Papiamentu toelichten, waarbij de aandacht gaat op Papiamentu op Aruba, Curaçao en Bonaire.

Bijlage 2 Schrijfvaardigheid

Voor het schriftelijke commissie-examen schrijfvaardigheid moet je een tekst schrijven op basis van een gegeven, gestructureerde opdracht. Je dient een betoog in het Papiamento te schrijven. In het examen staat welk type schrijfoopdracht wordt verwacht.

Structuur schrijfoopdracht:

- Titel
- Introductie
- Standpunt
- Alinea 1- argumentatie voor
- Alinea 2- argumentatie tegen
- Samenvatting/ mening/ conclusie

Richtlijnen schrijfoopdracht:

- In de introductie komt de opdracht in eigen bewoordingen.
- Je beschrijf je standpunt t.o.v van een aangeboden thema.
- Je schrijft twee argumenten verdeeld over twee alinea's: één voor je standpunt en één tegen je standpunt.
- In het slot geef je een samenvatting, je mening of je conclusie.
- De lengte is tussen 300 en 350 woorden exclusief de titel.
- Sla na elke alinea een regel over.

Dit commissie-examen betreft schrijfvaardigheid en argumentatieve vaardigheden.

Je krijgt een drietal korte teksten aangeboden waaruit je één kiest. Aan de hand van de inhoud van de gekozen tekst schrijf je een gedocumenteerde tekst, waarvan tekstsoort, doel en publiek gegeven worden. De kandidaat schrijft een betoog aan de hand van verstrekte informatie en maakt hierbij eventueel beroep op eigen kennis en ervaringen met het onderwerp.

Over het algemeen geldt dat in een betoog de mening/standpunt van de schrijver wordt verdedigd en onderbouwd met argumenten. Het belangrijkste doel van een betoog is dan ook het overtuigen van de lezer. De mening van de schrijver, oftewel het standpunt kan worden onderbouwd met zowel feitelijke als niet-feitelijke argumenten. De argumenten, redeneringen en informatie-elementen dienen duidelijk, relevant en van havo-niveau te zijn.

Je mag gebruikmaken van zelf meegebrachte, meerdelige en meertalige woordenboeken.

De schrijfoopdracht wordt beoordeeld op formele indeling en structuur, inhoud, lengte, taalgebruik, grammatica, spelling en netheid.

Bijlage 3 Literatuurlijst

De volgende **6 boeken** zijn verplicht voor het schriftelijke commissie-examen Papiamentu deel 2 (literatuurexamen):

Titel:	Auteur:
1. No lubida mi	Desiree Croes
2. Sonrisa di Max	Oslin Boekhoudt
3. Catibu di shon	Carel de Haseth
4. City Store	Joe Fortin
5. No mas	Desiree Croes
6. Nos no ta hende mas	Alber Schoobaar

Bijlage 4 Presentatie/gesprek

Het mondelinge commissie-examen begint met jouw posterpresentatie/ PowerPointpresentatie. Je houdt de presentatie in het Papiamento. Na afloop stelt de examinerator enkele vragen over jouw artikel. De presentatie zal maximaal 15 minuten duren (3 tot 5 minuten voorbereiding/opruiming, 5 tot 8 minuten presenteren en 3-5 minuten vragen).

Onderwerp

Je bent vrij in de keuze van het onderwerp. Kies een recent artikel uit een krant, tijdschrift of van een website. Het artikel moet minimaal 800 en maximaal 1000 woorden bevatten. De examineratoren moeten dit artikel voorafgaand aan de presentatie goedkeuren. Mail het artikel naar de unit Toetsen en Examens (waaronder het landsexamen valt) via e-mailadres: landsexamen.havo@gmail.com. De uiterlijke inleverdatum hiervoor staat vermeld in het tijdschema van het landsexamen 2026-2027. Neem op de dag van de presentatie het artikel in tweevoud mee.

Poster/ PowerPoint

Minimaal A3-formaat. Op de poster staan een titel, illustraties en weinig tekst (maximaal 10 trefwoorden). Je mag ook een PowerPointpresentatie gebruiken. In geval van een PowerPointpresentatie dien je zelf een laptop mee te nemen.

Presentatie

Je houdt de presentatie aan de hand van de poster/ PowerPoint. Je mag geen aantekeningen gebruiken.

Beoordeling

De presentatie wordt beoordeeld op inhoud, taalgebruik, de beantwoording van eventuele vragen en algemene presentatievaardigheden.